

ինքը, և այսպէս մնալով միշտ, իր կենսելովը եւ մտայնութեամբը, բարեմասնութիւն զոր յառազապէս իր վրայ հաստատեցին ամէնքը Ազարեանի պատրիարքութեան օրով, երբ փոխանորդ էր Սարգիս Աղաճի պատրիարքարանին մէջ:

Իր յաջորդը, Ազալանեան պատրիարքը գրեթէ անձամբ մին էր ցարդ աղային լրութեան, իր չըղանակին մէջ մասնաւոր ճանչցուած բլլալով միշտ: Մեր իւրին է սակայն որ իր մասին եղած բարեյայտ արտայայտութիւնները լրիւ իրականանան, և իր պաշտօնավարութիւնը հայ կաթ. հասարակութեան կենսաբնական մէջ շնչառութիւն, հեռի բարբոյրի ապագայանցման միտումներէն, օրոհը բարեյայտարար Հատանեան թուականէն ապին շատ անօրացան, իբր մազայնական այսինքն անկեղծ հայկական ոգևորութեամբ: Այս տեսակետով է մանաւանդ որ որքան կ'օրբանք իր հասարակութեան մանր, Նոյնքան կ'ըմբռնենք նաև իրեն առիթով կրօնակիցներու խանգալաւորութիւնը, և կը մաղթենք որ ինչպէս Ն. Ս. Օմեթեան Մեծի ճանն կ'իլլիկով կաթողիկոսին և իր ոգը, Աթուակցին ջանքն եղան միշտ տեղւոյն հայութեան մայր կազմուածին համար, իւրոյն Արհիպապտի Գերապայծառութեան եւ իրեններուն եւս լինի ի Հիւսնան և ի չըղակայո՞ մայր հայրենիքէն անդ գաղթական իր հօտին աղգային և բաւոյական կենսաբնական արթնութեան պահպանութիւնը:

«Echo d'Orient» ի 1937 տարւոյ չորս-հինգ տարիներէ մէջ V. Grumel արտադրութեամբ մատնահաստականէ մը ուրբաութեամբ կը տեղեկանանք այն նոր յաջողութեան, զոր Օր. Ս. Սարգիս Տ. Ներսէսեան, հոգեւոր Օրմանեան Սրբազանի ջեռագուարը, ունեցեր է վերջերս հրատարակելով Փրանսերէն լեզուով մանրանկարչական կարեւոր ուսումնասիրութիւն մը: Այդ գործը, որ քառասուն ժամաւորով 111 + 250 էջ բովանդատութեամբ և 102 լուսատույ նկարներով և ալգոմով մը միասին խոշոր հատար է մը, նուիրուած է պատկերաւորութեանը մարտադրին և Յովնասի վիդին, որ, Պուտտայի առասպելէն անհնչուած բարոյական յիպոստոնութիւն մը, փ.Ա. դարուն սկիզբներէ ի յայտնուած է գրական այդ ձևին մէջ, նշխար իրերայնէ յուսարէն, ապա բոլոր քրիստոնեայ ազգաց լեզուներով, ինչպէս և հայերէն թարգմանուելով, հանրապետ է մեծ ժողովրդավարութեան, Նոյն առեւ մանրանկարչական քաղաքական շքեղ պատկերաւորութեանով ալ նոխանալով:

Յարգելի օրիորդը ակէց առաջ ևս այս կարգի մի քանի ուսումնասիրութիւններով և համալսարանական բեմերէ կատարուած բանասիրութիւններով մեծ համբաւի արկածներէ էր արդէն արուեստագիտական այդ սեփին մէջ, և արժանացած գրութեաներուն գիտնականներուն և մասնաւորապէս Ch. Diehl-ի, որ այս գործին յառաջաւան ալ գրած է: Իր այս գործին մէջ յատկապէս կը դրաղի անիկա այդ պատմաբանագրութեան հարցը մարման և արուեստի եղալըութեան հարցերով, հաստատուն համոզութեան, գիտական

չէզբրտ մեթոտի, արթնամտութեան և հանճարեղ ներամտութեան օ այնպիսի յայտնութիւններով, զորս շերտօրէն կը զննատես յառաջաբանը գրող մեծանուն գիտունը և մատենախօսը:

«Սիրելի տարրութիւնէն և մեր ձեռնհասութեանէն դուրս կը մնայ անշուշտ այնպիսի մասնագիտական գրութեան մը լրիւ նկատարումը: Մինք կ'արժանագրենք միայն զայն իբրև ապագայի անելի ևս գեղեցկագոյն խոստումներով լեզուն պատուական հայ տաղանդի մը երկը, և կը փափաքենք յուսով թէ անոր հեղինակը ժամանակ և պատահութիւն պիտի ռենտանայտուեալ, աւելի ընդարձակ չափով զբաղելու հայ մասնաւորագրութեան ուսումնասիրութեամբ եւս, ինչպէս ակէց առաջ ըրաւ մասաւոր Մլեքի անուարանին առիթով: Եւ, վստահ եմ թէ, ինչպէս մենք մեր ձեռագրաց մատենագրանքին, Նոյնպէս և ուրիշներ իրենցներուն զաները Երբով և լայն պիտի բաժան իրեն համար, հայ գիտնականը հասարակական դաշտին մէջ մանաւանդ արդիւնաւոր թեմաներու փափաքով:

ԽՄԲ.

ԼՈՒՐԵՐ ԾԱՅԱՐԱԳՈՒՄՆԵՐԻՆԵՐԻ ՀԱՅ ԿԵԱՆՈՒԹԵՆ

Հայրենիքի եւ եկեղեցւոյ Ազգ. պատմութեան դասընթացը, զոր Տ. Առաքիլ Վ.Պ. սկիզբէն առաջարկած էր կազմակերպի խորհրդին մէջ, պատկառած է գեղեցիկ յաջողութեամբ, երկու տեւել պատմութեան և երեսասուրհներ ուրախաբանք կը հեծեալն անոր. հայրենի խօսքն սեղմ ինքանով է ամենքը: Երբեմն համոզական երեկոյցներ եւս տեղի կ'ունենան. հարցերն ալ սկսած են խօսիլ արդէն հայրենի, զոր մտածել էին երկար օտարներ կ'են:

— Անցեալ հոկտեմբերին ի նորայ կասարուած է Հասանիսեհ սեղական ժողովոյ ընտրութիւն. արդիւնք եղած է պ. պ. Տէր Յովակիմեան՝ ասեմապետ, Յովի. Մկրտիչեան՝ գանձապետ և երեցոյիս, Վահան Սոգոմոնեան՝ ասեմադպիր, Մարտիկ Նալակեան և Կարապետ Մկրտիչեան՝ անդամներ: — Ենթադրւած է ճեղքուած Յիկանի Միտիլիւն, ասեմապետ՝ Յիկին Քիլեմեան, գանձապետ՝ Յիկին Աւետեան, ասեմադպիր՝ Յիկին Պորտեան:

— Նոյն ամսը Չէլիս, Ս. Բաւադապետ օմին առաքիլ, կասարուած է գրական և գեղարուեստական համընդամ շայ Մեակոյի Օր անուն հայկ. եկեղեցւոյ յարակից ազգային ամ արանին մէջ. հայրենի երգեր և արտասանութիւններ, զորս յաջողութեամբ եղանակեւ և կասարուած են ճեղքուած երեսասուրհներ, յազում են խանդավառութեամբ յառաջ բերել են, արտասանուել են Գուրեան Մարտապետի «Ա. Բ. Գ.» ի գար, Լեւոյի Ս. Մեարայի մանր, Մայիսեանի «Ենդոլ սեղեց մեր ազգը», և. Արապեանի «Մարեթի լեզուն», ուսանելի խօսք է պ. Տէր Յովակիմեան, օտեմով Հայ եկեղեցիի դերը ազգայնագիտութեամբ գործին մէջ, ինչպէս և նա լեզուի կատարութեամբ վրայ. ճոյն ուղով խօսել է նաև ասեմադպիր Ս. Սոգոմոնեան. ապա Տ. Առաքիլ Վ.Պ. փակման խօսք արտասանել է, կոյ ուղղով խօսելու հայ ապրիլ, պարկեօս, գիտակից և ազգի ազ-

գաւառական կեանքով: Հանդէսէն ետք, ամենք, աւելի քան հարիւր անձինք, բոլորեալ են Տիկմանց Միութեան կողմէ աստիճան քէյստեղանի մը շուրջը, եւ մինչեւ ու ետեւ ունեցող են ազգային եւ հոգեւոր զգացմամբ ոգեւորեալ ժամանակ մը:

— Եւսման ամէն մէջ է դարձեալ որ կասառեւել է հանգ. քովի Սեւեյան Միջոցեանցի մահուան շուրջը ծաւիլեցին առթիւ հոգեհանգիստ. ամբողջ ժողովուրդը մեռելի էղած է թէ՛ եկեղեցիին եւ թէ՛ գերեզմանաւանդ: Ամենք մեծ յարգանք ունին եղեւ այս պատմական ազգայինին յիշատակին համար, զի նա էղած է Խաղապիւնի հայ գաղութին կազմակերպման պատճառը. իր շանկով շինուել են եկեղեցիք, Ազգային տուն, Եւսման:

— Տ. Աստղիկ Վրդ. աշխատանքի լուսն է ազգային կայտած մը շինել տալու. ցարդ հանգանակուած է եղեւ արդէն 7000 էլ, եւ յայտ կայ որ կրկնապակուի այդ գոյմարը:

— Հակառակ պատեալման վիճակին, ամէն կողմէ իր փափաքին որ Հոգեւոր Հովիւը այցելէ իրենց, այն բոլոր հաղափներն, որ այցելած էր արդէն նախապէս, պիտի կատարէ եկեղեցի շէնքին մը: — Ամենք կը սխմեն զինքն իր բարի տրեմն եւ անձնանուէր եւ խղճամիտ հոգւոյն եւ աշխատաւորութեան համար: — Ճուրջ երեքմէն երեքմէն կ'ընեն եղեւ հոն մինչեւ 45 աստիճան, գերտէմ գլուր, իսկ առ հասարակ 25-30, բայց չոր եւ անող ջուր մը, որ կազդուիչ է ամոնց համար մանաւանդ տոնք չեն տառապիր սիրտ:

Ս. ՅԱՆՈՐԵ ԴԵՐՍԵՆ

Ս. ՊԱՏԻՐԻԱՐԿ ԶՈՐ

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Արեւմտեան երկու վարժարանները օրը, բոլորէ լաւեց գահին պատեանը, հասարակական տեղին բուժուելը, և ուրախացանք ամէնքս: Անմիջապէս յաջորդ օրը սկսան մարտումս գործողութեան, երկու ամիսներու անշարժութեան եւ սեղմութեան պատեանու ընդարձացած միջանունը որ շիջողը զօրացնելու և արեան շրջանը կանոնադրուելու համար, չորս օր վերջը, անթանգաւորով և հիւանդապահներու օգնութեամբ սկսար օրը անցած մը ինչին անկողինէն և ոտնիկեկաց ի լաւելու կրթանք ընել: Փորձի այս շրջանը խիստ ցուրտ օրերու հանդիպելով՝ պէտք պիտի ըլլայ թիւ մը աւելի մնալ Հիւանդանոց, և բարանակ կազմուելէ վերջ փոխադրուի Պատրիարքարան: Բայց ամէն օր աւելի յառաջդիմութիւն կայ լաւելու վարժութեան մէջ ևս: Այցելութիւն և հետաքրքրուելու ցաւակցական և խիղիւղական արտա-յայտութիւնք կը շարունակուին: Վերջին անգամ Ն. Ամենապատեանութեան խոյնքը Պաղեստինի շրջանաւորում Բարձր Գործիչները, թէ՛ իր հիւանդ տեւի այց և թէ՛ հրաժեշտի համար, Ս. Երկրէն իր մեկնութեան առթիւ: Այցելութիւն նաև Յունաց ընտրեալ պատրիարք Տ. Տիմոթէոս Սրբապան, և Տեղապահ Գեղարքիոս արքեպիսկոպոս:

ԱՄՍՈՐԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

✽ Փետրուար 6 կիր. — Ի Ս. Յակոբ. քարոզեց Տ. Եղիշէ Վրդ., — Եւ բան մարմին եղեւ եւ բնակեաց ի մեզ՝ քնարանով, խօսեցաւ Աստուծոյ բանին մարդկութեան անհրաժեշտութեան մասին: Աստուծոյ մարգարտելով միայն կրնար տալ ինքզինքը մարդուն, մնալով հանդերձ Աստուծոյ վեր առաւ ապա Յիսուսի մարդկային կողմը, և ցոյց տուաւ թէ Անոր մէջ բարձրագոյն կատարելութեան հասան մարդկային լուսազոյն արժէքները և մոլթին մէջ մեռացին նուազ մարդկայինները: Բայց թէ Յիսուս աշխարհ եկող առաջին և վերջին կրօնաւորայցն էր որուն մէջ խօսքն ու գործը զիրար չհակահեղին բնաւ: Եւստից Բանին պէտքը մեր այսօրեան կեանքին մէջ՝ միզ մեր անբա-նուէնէն վեր բռնելու համար:

✽ Փետր. 10 Գշ. — Այս օրերու սաստիկ ցուրտ եղաւ ամբողջ Պաղեստինի մէջ, գիշերս ձիւն եկած էր որ շարունակութեամբ ցրելիկն էս՝ ընդհատեալով, ռուսի գետին վրայ թանձր խաւ կիպեցն:

✽ Փետր. 13 կիր. — Ս. Յարութեան հայկա-կան վերնամասերուն մէջ քարոզեց Տ. Հայրիկ Վրդ., բացատրելով օրուան Աւետարանը և առաւ լուսաբար ծանրանալով ՍՄԻ երկինքէն եւ եւս Տէրունական պատգամին վրայ: Յետ պատգաւարը նուազ մնալ գոյնեղով աշխարհի ներքայ կացութիւնը՝ իբրեւ նիւթապաշտութեան և անբարոյ, կանաւթեան վիճին մէջ խրած վիճակ մը, եւ իր միակ միջոցը ցոյց տուաւ վտանգութեան և անվերապահ ապահիւսում առ Աստուծոյ:

✽ Փետր. 15 Գշ. — Տ. Գեորգի Սրբ. Սարանեան, Եղիպատս իր երթին առթիւ՝ հանդիպեցաւ աստ, և ուղղակի այցելեց հիւանդանոց Ս. Պատրիարք Հօր: Երկու օր մնալէ ետքը՝ Ս. Յակոբայ յարկին ներքէ՝ Սրբապանը մեկնեցաւ դէպի Գահիրէ:

✽ Փետր. 20 կիր. — Մայր Տաճարի մէջ քարոզեց Տ. Յուսիկ Վրդ. — Եւսման հեղու ծաւանգեցնել գերկիւս քնարանով. պարզեց հեղու-թեան նշանակութիւնը: — Բայց թէ հեղութիւնը պէտք է չի լինի բարոյական կրօնի պակասութեան կամ անտարբերութեան հետ, ոչ ալ հակա-տաղապաշտութեան և վատաբանութեան հետ: Վասն իր հեղութիւնը հոգիի հոգիի այն անդրը վիճակն է որ խռովի երբեք կեանքի դառնութեանց առջեւ, այլ կեանքի բոլոր երեւոյթներուն մէջ կը տեսնէ նախախնամութեան ծրարքին իրազեկումը: Այս խրոնիկ գիտակցութեան է որ խաղաղ կը պահէ մարդը աշխատեալ առջեւ և յանձնապատասխանութեան չի մտնիր յաջողութեանց պարագային: — Կեանքի անեղծութեան իբրեւ լուծում առաջարկեց հեղութիւնը:

✽ Փետր. 22 Գշ. — Պաղեստինի Բարձր Գործիչները, Զօրաց Ընդհանուր Հրամանատարին հետ և բազմաթիւ հետևորդներով հրաժեշտի այցելու-թեան եկաւ Պատրիարքարանը, ընդունութեան Տ. Մեսրոպ իր քնարիկագոյնի կողմէ և առաջնորդու-ցաւ նախ Ս. Յակոբայ Տաճարը, ուր իրեն և իր հետ եղողներուն ի ցոյց հանուեցան վանուց